

CAMPANYA

ALCEM EL VOL
COEDUCANT 11F

2023/2024

Subdirecció General de Formació del Professorat

ALCEM EL VOL COEDUCANT 11F

JUSTIFICACIÓ

El 15 de desembre de 2015, a l'Assemblea General de les Nacions Unides es va declarar l'11 de febrer com a data per commemorar el Dia Internacional de la Dona i la Xiqueta Científica. És aquesta commemoració una forma d'alçar la veu per visibilitzar la desigualtat de les dones que es desenvolupen en un àmbit històricament masculí. És ben cert que a dia de hui moltes dones treballen en grups de recerca, universitats, laboratoris o campanyes de camp, però també és cert que això no ha estat sempre així. Per posar un exemple, Manuela Solís Claras va ser la primera dona llicenciada a la Universitat de València al 1889, universitat fundada l'any 1416.

La paritat no es compleix tampoc a tots els nivells. Durant la carrera acadèmica es dona un biaix quan s'ocupen càrrecs de major responsabilitat; de manera que a mesura que es puguen esgraons en la carrera, progressivament la visibilitat de la dona és menor, com mostren [les dades del Consell Superior d'Investigacions Científiques \(CSIC\)](#).

OBJECTIUS

- Fomentar la vocació científica en les xiquetes, visibilitzant i revaloritzant el treball de les dones que van realitzar estudis STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics).
- Prendre major consciència de les desigualtats entre dones i homes.
- Sensibilitzar i implicar l'alumnat en matèria d'igualtat de gènere.
- Visibilitzar el saber de les dones i la lluita pels seus drets.
- Eliminar estereotips sexistes.
- Construir conjuntament en el centre educatiu un espai coeducatiu i igualitari.
- Analitzar el nostre entorn més pròxim amb una mirada igualitària i justa.

CONTINGUTS

- Igualtat de gènere.
- Estereotips i rols de gènere.
- Les dones que trenquen estereotips de gènere del nostre entorn.
- La corresponsabilitat familiar.
- Les propietats curatives de les plantes.
- Dones sanadores referents en botànica, farmacologia...

DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA

Hi ha una llarga tradició de dones al llarg de la història amb coneixements extraordinaris sobre el [poder curatiu de les plantes i els usos medicinals](#) d'estes. Eren elles les que aportaven les primeres cures farmacèutiques, higièniques i mèdiques. Les dones recol·lectores de la Prehistòria van descobrir i van aplicar les propietats curatives de les plantes. A Egipte, abans del 3000 a. C. ja existien metgesses o cirurgianes i cap al 1500 a. C. les escoles de Sais i Heliòpolis estaven obertes a les dones com Séfora i la reina Hatsepshut. A Mesopotàmia, les remeieres eren molt importants i a les ciutats gregues van existir metgesses i cirurgianes, però el seu paper es va anar restringint al de llevadores. També va destacar la medicina popular i una de les primeres herberes va ser [Artemísia II de Caria](#). Trobem figures com Metrodora i els seus tractats on explica amb detall les plantes que utilitzava per als seus tractaments curatius o Hildegarda de Bingen, abadessa del segle XII, que entre molts altres textos, va escriure "[Causes i solucions](#)", un text mèdic amb recomanacions i usos medicinals per a diferents malalties. Algunes altres estudioses de les plantes, com [Marya Sybilla Meriam](#) en el segle XVII o [Jane Colden](#) en el XVIII, realitzaven exquisides il·lustracions de plantes; en el cas de Colden, amb detalls de les diferents parts de la planta i els seus usos medicinals.

A Espanya, malgrat les dificultats de les dones per a accedir a la Universitat (Concepción Arenal, en 1841, acudia a la Facultat de Dret vestida d'home, per a poder assistir la classe), es tenen dades dones llicenciades en farmàcia des del segle XIX. En la dècada dels anys 30, la quota femenina en el [Col·legi Oficial de Farmacèutics de Madrid](#), va arribar a aconseguir el 25% de la col·legiació total. Ací estaven [Josefa Bonald](#) (Madrid, 1893), que va registrar catorze medicaments, entre 1923 i 1935, o [Rosa Martín d'Antonio](#) (Guadalajara, 1891), afiliada al partit republicà i exiliada a Veneçuela durant la Guerra Civil. O [Teresa Gonzalo Lázaro](#), que pertany a una nova generació de farmacèutiques, que, com moltes de les seues antecessores, ha aconseguit desenvolupar una substància, un gel, de gran interès per a la salut de les dones, ja que prevé el contagia del VIH. Teresa Gonzalo té dues patents mundials, resultat de la investigació en la Universitat de Santiago al costat de la científica i professora universitària [María José Alonso Fernández](#).

"Dones de ciència de la nostra vida"

Herbes remeieres, quadern de camp.

Hauria de ser coneguda l'estreta relació que existeix entre les herbes remeieres i la farmacologia moderna: molts medicaments sintetitzen en el laboratori els principis actius de les herbes i el seu potencial curatiu, obtingut del saber tradicional popular i de la pràctica dels apotecaris que preparaven específics en les oficines o obradors farmacèutics. Per exemple, el principi actiu de l'aspirina és el mateix que durant segles s'ha obtingut de l'escorça del salze, la salicina, i d'aquí el nom de l'àcid acetilsalicílic. Recuperades d'uns anys ençà, les infusions d'herbes i arrels, mels, xarops, alcohols i ungüents han format part de la medicina popular, però la industrialització i la comercialització n'han fet perdre l'origen.

Proposta

1r pas: Investigar a la xarxa sobre dones que han emprat les plantes com a medicina, dones sàvies, remeieres, bruixes, trementinaires, sanadores...

Ex: <https://enarchenhologos.blogspot.com/2018/01/dones-savies-bruixes-remeieres-i.html>

Ex: https://www.ara.cat/estiu/dones-anaven-pel-mon_1_4083856.html

Ex: [Women's Legacy - Sanitàries](#)

Ex: [Dones botàniques pioneres en investigació científica](#)

2n pas: Conèixer les plantes medicinals del vostre entorn, característiques i propietats (podem contactar amb tècnics o institucions mediambientals locals).

Ex: <https://www.vilaweb.cat/noticies/les-25-herbes-remeieres-mes-freqüents-i-les-seves-propietats-medicinals/>

3r pas: Recol·lecció de les plantes i premsat de les mateixes (es pot realitzar una sortida a la muntanya amb l'alumnat, o que cada alumne/a realitzi pel seu compte passeig amb la família).

4t pas: Elaboració d'un herbari col·lectiu de plantes medicinals on s'expliquen les propietats i per a que serveixen (aprofitament per treballar les Tics i fer recerca i selecció d'informació a la xarxa).

Ex: <https://www.youtube.com/watch?v=JOgU2nfPwAk>

5é pas: Complementar l'herbari amb textos instructius o *podcast*, en formats Qr, on s'expliquen l'elaboració del xarop, poció, ungüent o aplicació... que cal fer per que aquestes herbes remeieres siguin curatives (es pot contactar amb associacions de majors o mestresses de casa, per tal que ens ajuden a conèixer millor tots aquests processos).

App per fer Qr online: [QRCode Monkey - El generador de código QR gratuito](#)

6é pas: Recreació floral o amb elements vegetals de les dones de ciència treballades o de les dones remeieres de la nostra vida. Amb aquests murals o cartells es podrà fer una exposició al centre, o un video-àlbum digital que podreu acompanyar amb *podcast* (fets pel propi alumnat) que narren breument la vida o l'especialització en farmacologia, botànica... de les dones que il·lustren.

Us proposem que compartiu amb les assessories de referència una recopilació audiovisual del treball realitzat als centres/ o municipis. I fins i tot que es fera difusió en xarxes socials us proposem els següents hashtags: #encoratjat, #donesencoratjades, #11F, #COEDUCA, #CIC, #CEFIRE.

ACTIVITATS D'AMPLIACIÓ

Compartim algunes idees per conèixer la història d'algunes "Bruixes i Sanadores"; dones sàvies que guarien a les persones i que tenien coneixements científics. Dones que van ser perseguides i sovint executades pels poders polítics i religiosos de l'època pel fet de ser dones. Vos proposem el projecte, [ABRACADABRA, dona encoratjada!](#) Del grup [Fundesplai](#), una entitat sense ànims de lucre amb la missió d'educar infants i joves, enfortir les entitats de lleure i el Tercer Sector, millorar el medi ambient i promoure la ciutadania i la inclusió social, amb voluntat transformadora.

TEMPORALITZACIÓ

- Començar a treballar des de l'àrea/matèria de coneixement del medi, biologia, projecte interdisciplinari o àmbit científic des del dia 1 de febrer.
- Exposició de la "Recreació floral o amb elements vegetals de les dones de ciència", inauguració o presentació del video-àlbum a la comunitat educativa el mateix dia 11F.
- Seguir amb el treball associatiu proposat i la creació i disseny de l'herbari de plantes medicinals durant tot el mes de febrer.

RECURSOS, MATERIALS I PÀGINES D'INTERÉS

- <https://11defebrero.org/>
- <http://mujeresconciencia.com/>
- <http://metode.cat/revista/shescience>
- <https://www.brainpickings.org/2016/07/28/women-in-science-rachel-ignotofsky/>
- <https://11defebrero.org/materiales-singulares/>
- <https://fliphtml5.com/njtmf/eepk/basic>
- <https://rebombo.com/proyectos/mujeres-conciencia-ici/>
- <https://stecyl.net/calendario-tiempo-de-mujeres-mujeres-en-el-tiempo-2016/> -
- <https://mudic.es/actividades/>
- <https://girls4stem.uv.es/#/principal>
- Vídeo Relato de Matilda Einsten <https://www.youtube.com/watch?v=wbq3Jj2xFLQ>
- La campaña 'No more Matildas' visibiliza a las mujeres científicas desde la infancia <https://www.youtube.com/watch?v=p0cz3HxJI4c>
- 12 Mujeres que transformaron la ciencia <https://www.youtube.com/watch?v=4YTym3zcptg>
- "Yo quiero ser científica": mujeres de ciencia recuperadas por la UPNA <https://www.youtube.com/watch?v=CcFqWYXaBQ0>
- Yo también quiero ser ingeniera: cómo incentivar a más niñas a interesarse en ciencia y tecnología <https://www.youtube.com/watch?v=5sk51Onnl5M>
- De mayor quiero ser científica... Ingeniera Biomédica <https://www.youtube.com/watch?v=mBimEoLes5o>

- De mayor quiero ser científica... Ingeniera Textil
<https://www.youtube.com/watch?v=S3cmyfYzD2I&t=40s>
- De mayor quiero ser científica... Matemática
<https://www.youtube.com/watch?v=XCv-7af3a2g>
- De mayor quiero ser científica... Ingeniera Informática
<https://www.youtube.com/watch?v=A5B8G392gLY>
- De mayor quiero ser científica... Ingeniera en Robótica
<https://www.youtube.com/watch?v=LbmP7G--va4>
- De mayor quiero ser científica... Epidemióloga
<https://www.youtube.com/watch?v=xKp297gHDCU>
- De mayor quiero ser científica... Comunicadora **Científica**
<https://www.youtube.com/watch?v=EDe5amm2t6U>
-

Webserie

- “Las Eco Girls” <https://www.youtube.com/playlist?list=PLsR3kc0WtscM851ndYjm-1nFa6ECY3qq1>

Contes

- “Ada magnífica, científica” <https://www.youtube.com/watch?v=8KGpkbmnhbQ>
- “Rosa Pionera, Ingeniera” <https://www.youtube.com/watch?v=2PTvMjegxbE>

Música:

- Rozalén- *Las hadas*: https://youtu.be/p_qr4Zb4Ts8
- Aire i Laika de Mecano: <https://www.youtube.com/watch?v=2vacJ5y5xKs>
- Per què tan poques?: <https://www.youtube.com/watch?v=9-rrNaLnSQc>
- Busca en la ciència: <https://www.youtube.com/watch?v=LwrdYDFASrM>

Llegenda la Mulata de Còrdova

1a part <https://www.youtube.com/watch?v=5bkm6LOMEVQ>

2a part <https://www.youtube.com/watch?v=l-z4GygVZk4>